

STEVEN BERKOFF

SHAKESPEARE

Mestno gledališče ljubljansko, Čopova 14, 1000 Ljubljana, Slovenija
Hišna centrala **+386 (0)1 4258 222**
Tajništvo **+386 (0)1 4257 148**
Blagajna **+386 (0)1 2510 852**, odprto vsak delavnik od 12. do 18. ure
in uro pred predstavo, e-naslov **blagajna@mgl.si**
E-naslov **info@mgl.si**
Spletno mesto **www.mgl.si**

Barbara Hieng Samobor direktorica in umetniška vodja
Petra Bizjak direktoričina pomočnica – poslovna vodja
Janez Koleša direktoričin pomočnik za tehnične zadeve

Alenka Klabus Vesel dramaturginja in arhivarka
Eva Mahkovic dramaturginja in vodja mednarodnega oddelka
Petra Pogorevc dramaturginja in urednica Knjižnice MGL
Ira Ratej dramaturginja in vodja izobraževalnega programa
Maja Cerar, Martin Vrtačnik lektorja

Simona Belle vodja službe za odnose z javnostmi in trženja
tel. +386 (0)1 4255 000

Helena Štrukelj koordinatorica in planerka programa
tel. +386 (0)1 2514 167

Katarina Koprivnikar vodja projektov
tel. +386 (0)1 4258 222

Petra Setničar koordinatorica obiska
tel. +386 (0)1 4258 222

Urša Petelinček in **Rok Špacapan** blagajničarja in informatorja
tel. +386 (0)1 2510 852

Javni zavod Mestno gledališče ljubljansko, ustanoviteljica Mestna občina Ljubljana
Program gledališča financirata Ministrstvo za kulturo (iz proračuna Republike Slovenije) in MOL.

Svet Mestnega gledališča ljubljanskega
mag. Mojca Jan Zoran (predsednica), **Ira Ratej** (namestnica predsednice), **Alen Jelen, Špela Knol, Ksenija Sever**

Strokovni svet Mestnega gledališča ljubljanskega
prof. Tomaž Gubenšek, Darja Hlavka Godina, Sandi Jesenik, Tone Peršak, Eva Mahkovic, Matej Puc

Ustanoviteljica

Mestna občina
Ljubljana

REPUBLIKA
SLOVENIJA
MESTNA OBČINA
LJUBLJANA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Gledališki list Mestnega gledališča ljubljanskega
Letnik LXXIII, sezona 2022/2023, številka 7
Izdaja Mestno gledališče ljubljansko © 2023 Mestno gledališče ljubljansko

Za izdajatelja **Barbara Hieng Samobor** Urednice **Alenka Klabus Vesel, Eva Mahkovic, Petra Pogorevc, Ira Ratej**
To številko je uredila **Eva Mahkovic** Lektorica **Maja Cerar** Fotograf **Peter Giodani** Oblikovalka **Mojca Višner**

Tisk **MatFormat**, naklada **400 izvodov**. Ljubljana, Slovenija, januar 2023

Po 13. točki prvega odstavka 42. člena ZDDV-1 davek ni obračunan.

STEVEN BERKOFF

SHAKESPEARE

Shakespeare's Villains, 1998

Prva slovenska uprizoritev

Premiera 31. decembra 2022 na Velikem odru MGL

Slavnostna premiera 7. januarja 2023 na Velikem odru MGL

AVTOR UPRIZORITVENE ZAMISLI, PREVAJALEC,
AVTOR PRIREDBE IN IGRALEC **SEBASTIAN CAVAZZA**
DRAMATURGINJA **EVA MAHKOVIC**
LEKTORICA **MAJA CERAR**
OBLIKOVALEC SVETLOBE **BOŠTJAN KOS**
OBLIKOVALEC ZVOKA **SAŠO DRAGAŠ**
MARIMBISTKA **ALEKSANDRA ŠUKLAR**
IZDELOVALEC LOBANJ **ŽIGA LEBAR**

V predstavi so uporabljeni odlomki iz prevodov Shakespearja Otona Župančiča in Milana Jesiha.
V predstavi je uporabljena *Suita za violončelo v Es-duru* J. S. Bacha.

Vodja predstave **Jani Fister**

Šepetalka **Nina Strmole**

Tehnični vodja **Janez Koleša**

Vodja scenske izvedbe **Matej Sinjur**

Vodji tehnične ekipe **Boris Britovšek** in **Dimitrij Petek**

Tonska tehnika **Matija Zajc** in **Tomaž Božič**

Osvetljevalca **Bogdan Pirjevec** in **Janez Vencelj**

Frizerki in maskerki **Anja Blagonja** in **Sara Dolinar**

Garderoberka **Urška Picelj**

Rekviziterka **Ana Johana Scholten**

Sceno so izdelali pod vodstvom mojstra **Vlada Janca** in kostume
pod vodstvom mojstric **Irene Tomažin** in **Branke Spruk** v delavnicah MGL.

STEVEN BERKOFF

Steven Berkoff je britanski gledališki in filmski igravec, režiser in dramatik, rojen leta 1937. Njegovo gledališko delo je teatrolog in kritik Aleks Sierz uvrstil med primere »gledališča u fris / in-yer-face theatre«, koncepta, ki označuje neposredno, šokantno in kontroverzno dramatično in gledališko tradicijo, ki je nastala v Veliki Britaniji v 90. letih prejšnjega stoletja (Sierz je tudi avtor termina, njegova knjiga z naslovom *Gledališče »u fris«* je leta 2004 izšla tudi v zbirki Knjižnica MGL). Tekst *Shakespeare's Villains*, dramsko delo za eno osebo, je Berkoff napisal in premierno odigral julija 1998 v produkciji Berkoff's East Productions v Theatre Royal v Haymarketu v Londonu, potem pa z njim leta gostoval po celem svetu. Poleg tega, da se v njem ukvarja s klasifikacijo Shakespearjevih najbolj zlih likov, Berkoff kot igravec interpretira odlomke iz Shakespearja, kot tretji vsebinski nivo pa obravnava igrilstvo kot poklic in v besedilo vpleta številne specifikke (in anekdote) gledališkega poklica.

UPRIZORITVENI TEKST BERKOFF / CAVAZZA

Ko smo se lotili študija, je hitro postalo jasno, da Berkoffov tekst ne bo uporaben v celoti; to pa zato, ker vsebuje preveč referenc na britanski gledališki prostor in preveč subjektivnih avtorjevih mnenj, motivov in anekdot (nekoliko specifična je tudi britanska obsesija z igranjem Shakespearja, ampak to je še mogoče raztegniti tudi na slovenski gledališki prostor). Zaradi kulturnih razlik smo tako tekst nekoliko prilagodili glede na slovenske razmere (avtor velike večine priredbe je, ker gre navsezadnje za avtorski projekt, Sebastian Cavazza) in vpletli nekatere osebne izkušnje izvajalca (pri nekaterih osebnih izkušnjah se ni mogoče pretvarjati, da so tvoje, če niso). Osnovna vsebina, tj. izbor Shakespearjevih likov, ki jih obravnavamo, pa je ostala skoraj enaka kot pri Berkoffu. Cavazza se je odločil dodati nekaj prizorov iz *Othella*, ki lik Mavra napeljejo k zločinu. Prav tako ostaja podobna tudi minimalistična uprizoritvena estetika, čeprav Cavazza svoji uprizoritvi doda nekaj stiliziranih scenskih elementov, glasbeno podlago in oblikovanje luči s svetlobno tehniko.

PREVOD IN OTHELLO

V slovenski verziji uporabljamo prevode Otona Župančiča. Izjema so odlomki iz *Othella* (razen Jagovega začetnega monologa) v prevodu Milana Jesiha; zato, ker je bil Jesih tudi prevajalec MGL *Othella* v režiji Jerneja Lorencija iz leta 2013, kjer je v naslovni vlogi nastopil Sebastian Cavazza. Odlomki iz *Othella* so tako v projektu *Shakespeare* avtoreferenčni, avtoreference na uprizoritev *Othello* pa so prisotne tudi v nekaterih drugih elementih tokratne uprizoritve; glede na element subjektivnega in osebnega, prisoten že pri Berkoffu, se je to zdelo logična in primerna odločitev.

POLITIČNA KOREKTNOST

V tekstu Stevena Berkoffa, ki je bil letos avgusta star petinosemdeset let, se na trenutke zasliši nek drug čas (devetdeseta!), predvsem pa neka druga generacija. Ustvarjalce uprizoritve *Shakespeare*, sploh pa mene (op. E. M.), je bilo strah, da ne bi bili dovolj *woke*, zato smo marsikateri *cringe* Berkoffov šovinizem, duhovičenje in komentar podobnega reda sčrtali ali vsaj postavili pod vprašaj. Vseeno pa Berkoff ostaja aktualen pri vprašanju politične (ne)

korektnosti v gledališču, izpostavlja predvsem zasedanje primernih igralcev v primerne vloge; v tem se je v filmu in gledališču v zadnjih desetih letih res zelo veliko spremenilo. Kot izpostavimo tudi v predstavi, bi bilo danes verjetno zoprno ali nemogoče igrati *Othella*, ker ni primerne zasedbe, leta 2013 pa to še ni bilo problematično. Pred nekaj tedni sem na instagramu zasledila objavo iz londonskega National Theatre, kjer so prav za neko uprizoritev *Othella* gledalce pred vstopom v dvorano opozarjali, da predstava vsebuje strobo efekte, pa tudi reference na medrasno nasilje, neprimerno terminologijo in na splošno, da predstava vsebuje nasilne prizore. *Call me the opposite of woke*, ampak to je že kar veliko opozoril za enega Shakespearja.

DRUGI SHAKESPEARJEVI ZLOBCI

Poleg Jaga, Riharda III., Macbetha, Shylocka, Hamleta, Koriolana in Oberona, ki so obravnavani v Berkoff/Cavazza tekstu, Shakespearjev univerzum vsebuje še številne druge like, ki bi jih lahko klasificirali kot zlobce (ali seveda zlobnice – tudi mnogi Shakespearjevi ženski liki, čeprav jih Berkoff obravnava posredno, so moralno zelo problematični): na primer Aron, Tamora in Tit Andronik iz Shakespearjeve prve tragedije in verjetno njegove najbolj krvave igre *Tit Andronik*, Edmund, Regan, Goneril, Cornwall in kralj Lear (!) iz *Kralja Leara*, Angelo iz *Milo za drago*, Klavdij iz *Hamleta*, kolonialist Prospero iz *Viharja*, avtokrata Montego in Capulet iz *Romea in Julije*, in še. Več kot dovolj materiala za *sequel* torej. Berkoffov izbor obravnavanih zlobcev je subjektiven; nekatere (Rihard III. in Jago) bi verjetno izbrali vsi, drugi (Hamlet in Oberon) so manj logična izbira, ki pa jo je vsekakor mogoče zagovarjati. Kdo je zmagovalec, vrhovni zlobnež? Po čem se meri zloba? Po številu vbodov z nožem, ki so jih pustili za sabo? Ali po uničenju, ki so ga povzročili posredno, ne da bi si kdaj sami umazali roke?

NE POSKUŠAJTE BITI BOLJŠI, KOT STE

Steven Berkoff z nekonvencionalno, vsekakor neortodoksno, mogoče za koga in kdaj neprimerno klasifikacijo Shakespearjevih likov med zlobce odpira teren, ki smo ga poskušali v slovenski verziji uprizoritve še nekoliko okrepiti: soprisotnost dobrega in zla v vsakem med nami. Zase redkokdo zares misli, da je slaba oseba, in vendar so v vsakem človeškem življenju številna sporna dejanja, zaradi katerih v življenju nekoga drugega z lahkoto prevzameš vlogo *villaina*. Pred nekaj tedni sem prvič gledala film *Promising Young Woman* (2020), v katerem glavna junakinja moške iz vsakdanjega življenja, čisto navadne mlade tipe, ki so prepričani, da so v redu, neagresivni, mogoče celo *woke* fantje, preko njihovih dejanj izpostavi kot sporne, mogoče celo slabe osebe. Tako ima vsak lajf svoj tip zlobneža ali zlobnice: in vsaj jaz težko zagovarjam, da je za Ofelijo neodločni, zmedeni, z *mommy and daddy issues* obremenjeni *fuckboi* Hamlet kaj boljša oseba, kaj manjši zlobec od nekoga, ki v neki drugi igri opleta z mečem in za sabo pušča bolj neposredno krvavo sled. Zlobca je lahko identificirati v na videz dobrem človeku, če se identificiraš z žrtvijo njegovih_njenih spornih dejanj; in obratno, zlobca razumeš, če razumeš okoliščine, ki so ga pripeljale do njegovih_njenih dejanj. Pomirimo se s tem, kaj smo – in poskušajmo to, kaj smo, tudi razumeti.

SEZONA **2022/2023**

www.mgl.si
info@mgl.si
01 4258 222